

Hrvatske uglazbljene malešnice u radu s djecom predškolske dobi

Jaman, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:720824>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)



UNIVERSITY OF SPLIT



SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

**HRVATSKE UGLAZBLJENE MALEŠNICE U RADU S
DJECOM PREDŠKOLSKE DOBI**

ANA JAMAN

Split, 2021.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

DIPLOMSKI RAD

HRVATSKE UGLAZBLJENE MALEŠNICE U RADU S DJECOM PREDŠKOLSKE DOBI

Kolegij: Drama i kazalište za djecu

Studentica: Ana Jaman

Mentorica: v. pred. dr. sc. Tea–Tereza Vidović Schreiber

Komentorica: Daniela Petrušić, asistent

Split, rujan 2021.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. GLAZBENE AKTIVNOSTI U DJEČJEM VRTIĆU	3
2.1. Načini rada u glazbenoj aktivnosti	4
2.2. Vrste glazbenih aktivnosti	5
2.2.1. Glazbene igre	5
2.2.2. Brojalica	6
2.2.3. Slušanje glazbe	8
2.2.4. Poticanje dječjeg stvaralaštva	9
3. UPOZNAVANJE S PJESMOM U DJEČJEM VRTIĆU	12
3.1. Značenje pjesme u odgojnom procesu	12
3.2. Pjevanje	12
3.3. Odabir, usvajanje pjesme i uloga odgojitelja	13
4. ULOGA I ZNAČENJE MALEŠNICA	15
4.1. Naziv malešnica	16
4.2. Malešnice u svijetu	17
4.3. Zastupljenost malešnica	19
4.4. Podjela malešnica	31
4.5. Uloga malešnica u stvaranju i razvoju hrvatske dječje poezije	32
4.6. Sadašnjost i budućnost hrvatskih malešnica	33
5. MALEŠNICE U DJEČJEM VRTIĆU	35
5.1. Malešnice i igre prstima	42
6. ZAKLJUČAK	46
LITERATURA	47
SAŽETAK	49
SUMMARY	50

1. UVOD

Tema je ovog diplomskog rada *Hrvatske uglazbljene malešnice u radu s djecom predškolske dobi*. Rad naglašava važnost glazbe i načina na koje se provode glazbene aktivnosti u dječjem vrtiću. Naglasak je, također, na povezivanju glazbe s hrvatskom dječjom poezijom kao načinom razvijanja dječje kulturne svijesti o uživanju u glazbi. Rad započinje opisom načina izvođenja glazbenih aktivnosti u dječjem vrtiću te ulogom i značenjem pjevanja i upoznavanja djece s pjesmom. Rad obuhvaća značenje, podrijetlo, ulogu, prošlost i sadašnjost malešnica. Na samom kraju navedeni su primjeri hrvatskih uglazbljenih malešnica te načini na koje ih je moguće provesti u dječjem vrtiću.

Hrvatske malešnice ili dječje pjesme pučkog izvorišta predstavljaju početke hrvatske dječje poezije. One nastaju prilikom igre odraslih i djece u kojoj je dijete aktivni sudionik. Razvijaju se u svih naroda te sadržavaju narodne karakteristike. To ih čini posebnima jer one daju narodu identitet, a najbrojnije su na engleskom govornom području. U Hrvatskoj, malešnice su prisutne u vrtićima i roditeljskim domovima. Iako su jako stare, često su obnavljane od strane same djece. Dijele se na: uspavanke, bajalice, brojalice, razbrajalice, nabrajalice, tepalice, molitvice, pitalice, rugalice, zagonetke, pjesme za igru ili igralice i pjesme za kolo, cupkalice, hincalice, izmišljalice, zamišljalice, oponašalice, dodirivalice i nagomilavalice. Razumljivija je njihova podjela prema motivima, a neki od najčešćih motiva su mačka, miš, puž, božja ovčica, kiša, itd... Nije rijedak slučaj da je jedna malešnica napisana na sva tri narječja što dokazuje njenu kulturnu vrijednost. Uglazbljene hrvatske malešnice pružaju priliku za istovremeno podizanje kulturne svijesti i upoznavanje s tradicijom naroda te upoznavanjem djece s dobrom koje nam donosi glazba. U glazbenim aktivnostima u dječjem vrtiću djeca, ponajprije, uživaju. One potiču cjelovit razvoj djece stoga su neizostavne i nezamjenjive. Cilj svake glazbene aktivnosti jest da odgojitelj pažljivim osmišljavanjem načina na koji provodi metodički postupak pobudi kod djece interes za što dužim slušanjem glazbe. Postoje razni načini na koji se teme u vrtiću obrađuju. Metodički postupci i načini rada su u konstantnoj suradnji te se tijekom glazbene aktivnosti međusobno isprepliću i nadopunjavaju.

Polazeći od pretpostavke da su malešnice prvi oblici književnog stvaralaštva s kojima se djeca susreću te da je veliki dio njih uglazbljen ili pak praćen pokretom, cilj je ovoga rada još jednom ukazati na njihovu važnost za djetetov cjeloviti razvoj s posebnim naglaskom na razvoj govora zbog njihove bogate fonološke strukture (Velički i Vignjević, 2011). Malešnice

karakterizira igrivost te ih djeca rado i s lakoćom usvajaju. Zbog toga što su uglazbljene, one omogućuju djetetu da se izrazi pokretom, odnosno, malešnice integriraju različite umjetnosti te se pokazuju vrijednim sadržajem u ostvarivanju predškolskog kurikuluma. Također, malešnice su dio tradicijske kulture te se njihovom upotrebom i izvedbom potiče kod djece potreba za očuvanjem vrijedne hrvatske baštine. Metodom komparacije u radu će se prikazati kako se malešnice „jezično prilagođavaju“ prostoru na kojem se izvode te se inačice određenih malešnica mogu pronaći na različitim narječjima i dijalektima.

2. GLAZBENE AKTIVNOSTI U DJEČJEM VRTIĆU

Glazbene aktivnosti u dječjem vrtiću ne razmatramo kao slobodnu igru djece, već kao vođeni sadržaj u kojoj odgojitelj nudi mnoštvo načina njihove realizacije kao sredstvo ostvarivanja određenog cilja. Tako su glazbene aktivnosti u dječjem vrtiću način vođenja konkretnog programa koji rezultira realizacijom jednog ili više sadržaja. Odgojitelj provodi aktivnosti i potrebno je prethodno se pripremiti kako bi djeci što kvalitetnije približio izabrani sadržaj. Djeca se putem glazbenih aktivnosti ostvaruju i izgrađuju budući jesu, uz odgojitelja, i sami aktivni sudionici. Djeca za vrijeme glazbenih aktivnosti preuzimaju inicijativu, postavljaju pitanja i surađuju s okolinom. Bitno je napomenuti da se glazba koja se sluša i pjeva čuje u čitavoj prostoriji što ne znači da se sva djeca nužno moraju priključiti odgojitelju u ovim aktivnostima. Djecu ne možemo prisiliti na aktivnosti ukoliko nisu zainteresirani za njih, ali je svakako moguće koristiti zanimljive, neposredne i kreativne metodičke pristupe koji će zainteresirati i privući djecu. Kroz čitavu aktivnost potrebno je pratiti želje, savjete i mogućnosti djece. Poželjno je da sudionici aktivnosti budu i roditelji. Vrlo je važno da tema aktivnosti bude djeci bliska, zanimljiva te, ukoliko želimo da ona djeluje opuštajuće, aktivnost ne bi smjela imati natjecateljski karakter. Tako se savjetuje provođenje suradničkih aktivnosti u kojima djeca uživaju (Gospodnetić, 2015).

Glazbene aktivnosti pridonose cjelovitom razvoju djece. Intelektualni razvoj potiče se razvojem govora tako što se djeca igraju riječima na prirodan i melodičan način. To uvelike pomaže pri razvijanju složenosti govora, obogaćuje njihov rječnik i spoznaje o okruženju i njima samima, potiče razvoj pamćenja, pozornosti, mišljenja i drugih intelektualnih procesa. Glazbenim aktivnostima obogaćuje se emocionalni život djeteta, one kod djece izazivaju radost, aktivnost, radoznalost, znatiželju i buđenje interesa. Glazbene aktivnosti iz socijalnog aspekta pomažu djeci u razvoju njihovih socijalnih kompetencija. Djeca u najranijoj dobi glazbu doživljavaju preko odrasle osobe te na taj način uspostavljaju socijalni kontakt. Kroz zajedničku glazbenu igru s drugom djecom, čak i ona djeca koja inače nisu socijalno vješta, rado uspostavljaju kontakt s drugom djecom. Uz glazbu moguće je i uspješno razvijanje motoričkih vještina i tjelesnog razvoj. Koordinacija se razvija uz plesanje i pokret uz glazbenu pratnju, a finu motoriku moguće je razviti uporabom jednostavnih instrumenata i udaraljki (Marić, 2013).

Dječja pažnja traje kratko te najviše ovisi o odgojiteljevom načinu provedbe aktivnosti. Tako je potrebno da je u svakoj aktivnosti prisutna raznolikost i promjena u metodičkom pristupu. Uz dobar metodički pristup dječja pažnja može trajati i do pola sata. Upravo je to

glavni cilj metodičkog postupka u glazbenoj aktivnosti – zadržati pažnju djece što dulje. Tako se uz uživanje u glazbi ostvaruju zadaci, odnosno, senzibilitet djece za ritam, metar i melodiju, glazbeni oblik te razvoj glazbenog sluha (Gospodnetić, 2015).

2.1. Načini rada u glazbenoj aktivnosti

Tijekom glazbene aktivnosti moguće je koristiti više različitih načina obrade željene teme. Gotovo nikada nije prisutan samo jedan oblik rada te je skoro pa i pravilo da se načini rada izmjenjuju i međusobno isprepleću za vrijeme aktivnosti u vrtiću. Upravo isprepletanje načina rada gradi kvalitetan metodički postupak.

Osnovni načini rada koje odgojitelji svakodnevno koriste u glazbenim aktivnostima su:

- *pokret (neodvojiv od glazbe)*
- *aplikacije (slike, lutke...)*
- *udaraljke (instrumenti koje sviraju djeca)* (Gospodnetić, 2015: 65).

Uz ove načine rada, postoje još dva načina obrade glazbenih aktivnosti, a to su dramatizacija i pjesma ili skladba uklopljena u priču. Dramatizacija se odnosi na podjelu uloga između djece, pa tako često u sebi sadrži sva tri primarna načina rada (pokret, aplikacije i udaraljke). Ne mora nužno doći do podjele uloga jer sva djeca mogu imati i istu ulogu. Dijete se kroz dramatizaciju kreće, pleše, svira te aktivno razvija maštu. *Važno je da se kod dramatizacije radi o unutaršnjem doživljaju djece, a ne o predstavi za druge. Najvažnije je uvidjeti da u dramatizaciji djeca ne uče uloge, nego se spontano igraju na način koji često koriste i izvan vrtića* (Gospodnetić, 2015: 66).

Pjesma ili skladba uklopljena u priču još je jedan od načina organiziranja glazbene aktivnosti. Kod ovakvog načina rada nije potrebno uklapati i ostale načine jer zanimljiva priča sama svojim sadržajem ostvaruje cilj glazbene aktivnosti, da djeca glazbu slušaju što duže. U ovakvom načinu rada se može umjesto skladbe koristiti i brojalica.

Svi navedeni načini rada za vrijeme trajanja glazbene aktivnosti mogu se primjenjivati zajedno, kombinirano i isprepletano na način da izražavaju jedan ili više elemenata glazbene kompozicije ili izmjenjujući elemente koje smo odabrali (Gospodnetić, 2015).

U određenim aktivnostima odgojitelj koristi različite metodičke postupke. Pod pojmom metodički postupak podrazumijeva se *skup načina rada kojim odgajatelj ponavlja pjesmu, brojalicu ili slušanje glazbe u sklopu aktivnosti od početka do kraja* (Gospodnetić, 2015: 67). Odgojitelj ima zadatak pažljivo osmisliti metodički postupak, a sve kako se ne bi stvorio dojam učenja već igre. *Odgajatelj stalno treba biti u potrazi za igrama i poticajima putem kojih će djeci približiti glazbu, odnosno treba neprestano tražiti takav metodički postupak koji će produžiti dječju pažnju* (Gospodnetić, 2015: 69).

2.2. Vrste glazbenih aktivnosti

Najčešći sadržaji koji se koriste pri provedbi glazbene aktivnosti u vrtiću su:

- Igre s pjevanjem
- Obrada pjesme (ili ponavljanje pjesme)
- Obrada brojalice (ili ponavljanje brojalice)
- Aktivno slušanje glazbe
- Poticanje dječjeg stvaralaštva
- Sviranje na udaraljkama.

Iako se riječ igra pojavljuje samo u prvoj vrsti aktivnosti, bitno je napomenuti kako su svi navedeni oblici rada aktivnosti igra.

Razlika je u tome što su pravila igre u igrama s pjevanjem stvorila djeca, a način igre za ostale oblike aktivnosti treba smisliti odgajatelj, oblikujući metodički postupak. Budući da igre s pjevanjem već imaju svoja pravila, za njih nije potreban metodički postupak ili uvod, dakle, ne možemo reći „obrada igre s pjevanjem“. Djeca ih najčešće igraju na otvorenom pa se tako igramo s njima u vrtiću (Gospodnetić, 2015: 60).

2.2.1. Glazbene igre

Igra kao neizostavan dio dječjeg života, nezaobilazna je i u glazbenim aktivnostima u vrtiću. U moru raznovrsnih igara u prvim godinama djetetova života svoje mjesto imaju i različite zvučne igre. Ovisno o dječjem tjelesnom i intelektualnom razvoju, doživljajima, iskustvima i znanjima iz neposredne okoline, s djecom se mogu igrati razne glazbene igre. Najjednostavnije su one igre s pojedinim dijelovima dječjeg tijela uz govor ili pjevanje (igre

psrtićima, cupkalice, tapšalice i dr.). Ovakvim igrama se pridonosi bržem i boljem razvoju osjećaja za ritam koji je iznimno bitan i u tjelesnom i psihičkom razvoju djeteta (koordinacija, kretanje, govor...). U igre u kojima uglavnom razvijamo osjećaj za ritam ubrajamo i brojalice uz pomoć kojih je moguće prebrojavati, pljeskati i izvoditi ritam. S djecom je poželjno provoditi igre koje razvijaju njihovu slušnu osjetljivost i radoznalost osluškivanja te želju za vlastitim zvukovnim eksperimentiranjem. Takvim igrama kod djece se razvija kreativna mašta te one potiču djecu da prate zvučne obrasce koje izvode odgojitelj ili roditelj te imaju želju za uključivanjem. Djecu posebno vesele igre uz pjevanje i male glazbene dramatizacije, odnosno, igre u kojima su govor, pjevanje i pokret skladna cjelina. Djeca tada preuzimaju uloge te se na taj način kod njih potiče kreativnost i odgovornost u zajedničkoj igri. Također, razvija se dječji glas, glazbeni sluh, osjećaj za ritam i glazbeno pamćenje. Dječji govor postaje razvijeniji te im se obogaćuje rječnik, a njihovi pokreti postaju ljepši i skladniji. Odgojna vrijednost glazbenih igara jest u tome što u većini njih sudjeluje više djece stoga je naglasak na uzajamnoj komunikaciji sa željom za što boljim ostvarenjem zajedničkog cilja. Tako sramežljivija i povučena djeca postaju slobodnija i samostalnija. Igre s pjevanjem razvijaju afektivne, psihomotorne i kognitivne sposobnosti te djeluju na dječju socijalizaciju. Uz sve to, glazbene igre su zaslužne za stvaranje i održavanje vedrog raspoloženja te utječu na cjelovit razvoj djeteta (Marić, 2013).

2.2.2. Brojalica

Brojalica je glazbeno-govorni oblik komunikacije u životu djece rane i predškolske dobi. Riječi i ritam čine temelj njezine konstrukcije (Marić, 2013: 157).

Brojalica je omiljena u djece najranije dobi jer je jednostavna i laka, posebna i privlačna. Ona je najelastičnije sredstvo za realizaciju i oblikovanje djetetove mašte i htijenja. Srž brojalice je u igri izgovorenih riječi koje u ritmičnom glazbenom obliku dobivaju posebnu draž. Zbog svoje neposrednosti, brojalica je najraniji oblik dječje kreativne igre riječima. Dijete uživa u zvučnoj igri glasova i stvaralačkom činu te mu nije bitno značenje samih riječi. Tako je smisao takve vrste igre zadovoljstvo koje dijete osjeća prilikom stvaranja glasova.

Zanimljivo je da ritam potiče, odnosno pokreće govornu motoriku, tako da dijete u ranoj dobi lakše izgovara i one teže glasove koji mu inače zadaju teškoće u svakodnevnom govoru. Ritamska pokretljivost u brojalici i pjesmi pomaže i onoj djeci koja mucaju da tečno mogu izgovarati riječi (Marić, 2013: 157).

Brojalica je kao najprirodniji oblik dječjeg glazbenog izražavanja nezamjenjivo sredstvo razvijanja dječjeg osjećaja za ritam, intonacije i glazbenog pamćenja. Dječji glazbeni izraz karakterizira sinkretizam koji se kroz jedinstvenost nastajanja glazbenih, govorenih i motoričkih elemenata najbolje manifestira u brojalici. Razlikujemo govorenu i pjevanu brojalicu. Za razliku od govorene brojalice koja se izgovara na jednom tonu, pjevana brojalica ima jednostavnu melodiju koja je izgrađena najčešće na intervalu male terce silazno. Kod pjevane brojalice melodija je pentatonska te je lišena zakonitosti tonaliteta. Brojalice je moguće podijeliti u tri skupine, a to su:

- Konkretne (stvarne) brojalice
- Besmislene brojalice
- Kombinirane brojalice.

Konkretne ili stvarne brojalice imaju razumljiv sadržaj. Upravo suprotno su *besmislene brojalice* koje su koncipirane od niza slogova bez konkretnog značenja. Tako se kod besmislene brojalice riječi izgovaraju isključivo u fonološkom smislu zvučnog izražavanja te one za dijete postaju zvučna pojava bez semantičkog značenja. *Kombinirane brojalice* izmjenjuju konkretne i besmislene dijelove teksta (Dobrota, 2012).

Brojalice su u narodu poznate od davnina. Prenose se kroz dječju igru usmenim putem, dok je i veliki broj njih danas i zapisan. Djeca imaju slobodu smišljanja i mijenjanja brojalica onako kako oni to žele. Tako brojalica, uz to što je vesela govorna stvaralačka dječja igra, postaje i malo umjetničko djelo. Uloga brojalice posebno je bitna u petoj i šestoj godini života djeteta jer ima društveni karakter i socijalnu ulogu u djetetovom odgoju i životu. U igri, ona određuje pravila i uloge te je pokretač aktivnosti koji može voditi u različite sadržaje i oblike igara. U igri, brojalica ima odgoju ulogu te utječe na socijalizaciju i komunikativnost djeteta. Brojalica nudi djeci mogućnost spretnog i sigurnog izgovora glasova i riječi.

Brojalicu također ubrajamo u vrstu glazbe jer ona ima svoj glazbeni oblik, ritam i sve glazbene elemente osim harmonije i melodije. Njena specifičnost je u tome što je posljednji slog jače naglašen jer on često određuje tko će u igri biti izabran. Često se dogodi da se brzina brojalice promijeni kao rezultat napetosti koja raste prema kraju jer zadnja riječ u brojalici ima odlučujuću moć. Djeca uče brojalice od roditelja i starije djece što mlađoj djeci u igri daje osjećaj pripadnosti i prihvaćenosti te se ne može dovoljno istaknuti važnost socijalnog faktora brojalice. Brojalice su tokom vremena doživljavale promjene. Dodavani su im suvremeni sadržaji (aktualni likovi iz crtića i slično) te su postale duže. Dodavanjem novih stihova i

spajanjem jedne brojalice u drugu stvorene su nove brojalice u zanosu dječje igre (Gospodnetić, 2015). Takva je promjena prirodna jer djeca žele objektivni rezultat prebrojavanja što se čestim igranjem gubi te rezultat postane predvidljiv.

Svaka brojalica pruža mogućnosti za izražavanje ritma, metra i pokreta. Detaljnije rečeno – djeca izgovaraju brojalicu s izraženim ritmom, a prirodno se kreću u metru... Govorenjem brojalice i kretanjem uz brojalicu djeca stječu kinestetički osjet, sposobnost samosvladavanja i obuzdavanja motorike, postižu bržu automatizaciju pokreta (brzina izvođenja i preciznost pokreta), kod njih se razvija senzibilitet za metar i ritam, a sam ritam pridonosi otklanjanju i ublažavanju govornih smetnji (Gospodnetić, 2015: 113).

Više je načina na koje se djeca mogu igrati brojalicom. To može biti ritmičko izgovaranje teksta uz popratni zvučni pokret kroz izvođenje mjere (pljeskanje, topotanje, tapšanje po koljenima, pucketanje prstima). Moguće je ritam brojalice pratiti udaraljka. Dinamičnost i zanimljivost možemo postići podjelom djece u dvije skupine od kojih svaka može izvoditi drugačije pokrete ili svirati na nekom drugom glazbalu. Također, svaka skupina može izvoditi po jedan stih brojalice. Najbitnije od svega jest to da se na poticaj djece varijante igre mogu mijenjati i dopunjavati prema njihovim željama (Gospodnetić, 2015).

Brojalicama djeca stječu temeljna glazbena iskustva koja omogućavaju razvijanje osjećaja za ritam kroz izražavanje pokretom i glasom. Također, uz brojalicu djeca razvijaju govorno i glazbeno pamćenje te siguran i spretni izgovor glasova riječi (Marić, 2013).

2.2.3. Slušanje glazbe

Slušanje glazbe je jedna od najčešćih aktivnosti ljudi, pa je tako ona vrlo važna i za razvoj od najranije dječje dobi. Zbog toga je potrebno da odgojitelji i roditelji često pjevaju. Na takav način se ostvaruje čvrsta emocionalna veza između odrasle osobe i djeteta. Djeca glas povezuju s osobom koja pjeva i upravo iz tog razloga radije slušaju glas nego instrument. Pjevanje pjesama djetetu često je i gotovo uvijek povezano uz trenutnu situaciju koja dijete okružuje. Bilo da je riječ o pjesmicama uz koje se dijete upoznaje sa svojim dijelovima tijela, plišanoj životinji koju dijete ima ili npr. vremenskoj pojavi koja se trenutno događa. Bez obzira na situaciju, slušanje glazbe, bila ona pjevana ili svirana, stvara ugodno i smireno raspoloženje te zbližava dijete s osobom koja brine o njemu. Pjesme na ovakav način upotpunjuju dječju spoznaju o neposrednoj okolini, razvijaju im maštu i emocije te djetetove glazbene sposobnosti. Djeca već od malena pokretima ruku i nogu odgovaraju na slušanje glazbe. Kako bi zvuk djelovao pozitivno na dijete najranije dobi, potrebno je slušati glazbu čiji je zvuk nježan i visok.

U drugoj godini života djeca već počinju usklađivati svoje pokrete s glazbom koju slušaju, osobito onom koja se često sluša. Slušanje glazbe pridonosi smirenijem ulasku djeteta u grupu i ugodnijem boravku u njoj. Dječje pjesmice mogu biti pratilac tijekom dana uz aktivnosti, uz pričanje priče ili u trenutcima zajedničkog veselja. Također je bitno da dijete uoči ljepotu „glazbene tišine“, jer čak i učestalo slušanje primjerene glazbe čini djecu nemirnom i dekoncentrira ih (Marić, 2013).

Razlikujemo aktivno i pasivno slušanje. Za vrijeme pasivnog slušanja glazbe, glazba služi kao pozadina aktivnosti i tada zajedno s djecom ne obraćamo pažnju na nju te ne utišavamo glas dok razgovaramo s djecom. Pasivnim slušanjem glazbe odgajamo glazbeni ukus djece, stoga glazba mora biti kvalitetna budući se umjetnički ukus može razviti jedino na taj način. U dječjem vrtiću pasivno slušanje je jednako važno kao i aktivno, stoga je na odgojitelju da pomno odabere kvalitetnu glazbu. Vrlo često djeca su privučena glazbom što kod njih rezultira plesanjem, slušanjem i uživanjem iako odgojitelj nije predvidio glazbu za aktivno slušanje. Također, djeca postavljaju razna pitanja o glazbi koja se sluša što nam može poslužiti kao odličan orijentir za aktivno slušanje glazbe. Pasivno slušanje moguće je „provući“ i kao kulisu uz pričanje priče, izvođenje dramatizacije te čak i u tjelesnim aktivnostima. Aktivno slušanje glazbe u dječjem vrtiću ne odnosi se na sjedenje i slušanje glazbe već ono podrazumijeva igru i ples. Kako bi djeca koncentrirano slušala skladbu, nužno je da ona ne bude duga te da ima pravilan oblik. Za vrijeme slušanja glazbe, djeca se mogu kretati ili likovno izražavati (Gospodnetić, 2015). Slušanje glazbe uvijek treba biti povezano s dječjim aktivnostima, željama i potrebama.

Odgojitelj treba biti animator, ali i promatrač koji će uočavati pojačani interes za glazbu u pojedine djece, kako bi ih i nadalje poticao na slušanje i sudjelovanje u glazbenim i sličnim projektima. On treba uočavati i osjećati estetske vrijednosti slušane skladbe i iskreno se s djecom veseliti zajedničkom doživljaju glazbe (Marić, 2013: 35).

2.2.4. Poticanje dječjeg stvaralaštva

U glazbeno-psihološkoj literaturi nazivi stvaralaštvo i kreativnost upotrebljavaju se uglavnom kao sinonimi, a improvizacija također obično kao sinonim za stvaralaštvo. Osnovna značajka stvaralaštva je originalnost (Gospodnetić, 2015: 256).

Kreativnost i kreativno ponašanje prepoznajemo u radoznalosti i radosti koje su motivirane intrinzično iz potrebe za samoaktualizacijom i bez očekivanja da se postigne neki vanjski cilj.

Dječja kreativnost se ne treba razvijati, ona postoji. Jedino moramo paziti da je ne sputamo, a to se lako može dogoditi kad dijete počne improvizirati, pjevati, svirati po najbučnijim dijelovima sobe, a mi ga odmah ometamo ili zaustavljamo. Osim u stvaranju zvukova, često sputavamo dječju kreativnost u pokretu („budi miran!“) i u likovnom izrazu. Već time što odrasli ljudi dječju aktivnost nazivaju „šaranjem“, ako u tim crtežima ne prepoznaju konkretne oblike i sadržaje, tim stavom nehotice ometaju i zaustavljaju razvoj likovnih sposobnosti djece, odnosno razvoj predočavanja i pamćenja oblika i situacija, razvoj izražajnih i stvaralačkih sposobnosti te poimanja i shvaćanja svijeta (Gospodnetić, 2015:256).

Ovakav stav sadrži u sebi dvostruko nerazumijevanje: nerazumijevanje sadržaja i nerazumijevanje načina dječjeg izražavanja. Ovakvim pristupom potiskujemo i ometamo prirodni tijek razvoja, odnosno, onemogućavamo prirodni razvoj svijesti i sposobnosti djeteta. *Svaki put kad dijete izrazi svoje izvorno viđenje i poimanje, ono stvara. Stvara slike unutarnjeg ili vanjskog svijeta, stvara znakove i načine kojima te doživljava izražava (Gospodnetić, 2015:157).* Treba naglasiti kako je djetetovo stvaranje spontano te da u ranoj dobi oni imaju izvanrednu sposobnost opažanja i pamćenja brzih događaja. Djeca posjeduju necenzurirano, spontano, motoričko i sinkretičko izražavanje koje s vremenom atrofira. Međutim, to je nešto što je neuništivo iz razloga što je prirodno. Ono ima potrebu za stvaranjem koju je nemoguće ugasiti. Naglasak je naravno na samom činu stvaranja, a ne na učinku. Stvaralaštvo je usko povezano i s emocijama. Tako djeca ne pjevaju da bi stvorili melodiju, već zato što je to odraz njihove radosti. Često su to izmišljene melodije kojih djeca nisu niti svjesna. Takvo stvaranje melodija nazivamo stvaralačkim pjevanjem bez obzira na to je li pjevanje svjesno ili nesvjesno, kome je namijenjeno, je li pjesma cjelovita i traje li njeno izmišljanje pola sata ili nekoliko sekundi. S ovakvom vrstom improvizacije djeca počinju jako rano. Često u dječjem pjevanju možemo prepoznati elemente neke pjesme koja nam je poznata, ali je dijete izmijenilo melodiju ili tekst. Djeca tada nesmetano stvaraju bez razmišljanja o glazbenom ishodu pjevanja, stoga je jako bitno ne kritizirati način njihovog pjevanja jer u suprotnom ih prevlada strah od krajnjeg rezultata. Samim time i odgojitelji i roditelji bi trebali biti usmjereni na sam proces stvaranja. Bitno je napomenuti kako je svaka izvorna dječja pjesma vrijedna. Iako djeca sama stvaraju, odgojitelj je taj koji daje smjernice i poticaje. On djeci nudi bogat izbor pjesama i recitacija, te na temelju toga znanja djeca razvijaju razne nove ideje za kreativnost. Odgojitelj kao poticaj za dječje stvaralaštvo može koristiti:

- Slušanje glazbe uz pokret
- Kretanje uz ritmizirani govor ili slušni tekst
- Slušanje glazbe i likovno izražavanje
- Plesanje bez glazbe (na zadanu temu ili izražavanje emocija)
- Izgovaranje slogova
- Uglazbljivanje stihova
- Uglazbljivanje brojalica
- Mijenjanje ritma u poznatoj pjesmi ili brojalici
- Mijenjanje naglaska u poznatoj pjesmi ili brojalici
- Komponiranje riječi i melodije
- Mijenjanje melodije
- Postavljanje glazbenih pitanja
- Završavanje nedovršenih glazbenih fraza
- Pjevani govor
- Oponašanje zvukova ustima
- Odgonetavanje zvukova
- Samostalna izrada zvečki
- Mali orkestar
- Ozvučena priča ili pjesma itd. (Gospodnetić, 2015).

Da bi odgajatelj potaknuo dječje stvaralaštvo, važno je da on ne pokaže djeci svoj način jer će ga pritom djeca oponašati, a ne stvarati svoju kreaciju (Gospodnetić, 2015: 263).

Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj *kreativnost kao odgojna vrijednost predstavlja osnovu razvoja djeteta u inicijativnu i inovativnu osobu koja je u stanju prepoznati, inicirati i oblikovati različite kreativne aktivnosti i pronalaziti originalne pristupe rješavanju različitih problema (NKRPOO, 2014: 10). Kreativnost kao odgojno-obrazovnu vrijednost treba poticati, razvijati, njegovati u različitim oblicima stvaranja i izražavanja, odnosno, kroz potpuno prirodnu kreativnost djece.*

Iznimno je važno njegovati i poticati tradicijsko stvaralaštvo. Tako je oduvijek prisutna kultura prenošenja „s koljena na koljeno“ i na taj se način čuva kultura i njeguje tradicija. Odgojitelj tako može pronositi tradiciju pjesmama, plesovima i običajima.

3. UPOZNAVANJE S PJESMOM U DJEČJEM VRTIĆU

Bez obzira na to sluša li se pjesma ili pjeva, ona je uvijek za dijete izvor radosti. Pjesma predstavlja igru i potrebna je djetetu u životu jer budi i jača emocije. Kroz stvaranje zanimljivih zvukova, dijete pjevajući uživa u svom glasu te ga pokreću melodija i ritam što na kraju rezultira i motoričkom aktivnošću, odnosno, snažnom doživljaju emocija koje se bude u djetetu. Posebnu snagu i draž otpjevanoj riječi daju nove nijanse ritma i zvuka te međusobno komuniciranje između odrasle osobe i djeteta. Dosadašnja istraživanja upućuju na to da je vrijeme od druge do šeste godine života optimalno za razvijanje glazbenih sposobnosti. Tako je bitno angažirati glazbeni sadržaj kako bismo stvorili pozitivne uvijete za razvoj dječje glazbene osjetljivosti koja omogućuje snažan doživljaj glazbe i u zreloj dobi (Marić, 2013).

3.1. Značenje pjesme u odgojnom procesu

Pjesma je umjetničko ili narodno djelo i slušanjem i pjevanjem pjesama djeca stječu fond znanja na temelju kojeg imaju više materijala za maštu i još bogatiju improvizaciju (Gospodnetić, 2015: 260). Ona je poetsko-glazbena umjetnička struktura bez obzira na to nastaje li usmenom predajom ili stvaralačkim potencijalom. Pjevanje ima iznimno veliku odgojno-obrazovnu vrijednost samo onda kada u djetetu budi zadovoljstvo i radost. Tada pjesma ima velik utjecaj na razvitak cjelovite ličnosti djeteta. Pjevanjem riječi dijete dublje proživljava pojmove i spontano ih usvaja kroz igru ritma i tonova. Uživanje u pjesmi zajedno s odraslima ili vršnjacima jača međusobnu povezanost i razumijevanje. Tada pjesma postaje djetetu motivacija za razne druge aktivnosti, a ujedno snažno djeluje na njegov emocionalni, intelektualni i tjelesni razvoj. Dijete svakodnevno rado pjeva poznate pjesme u raznovrsnim situacijama te se uz pjesmu obilježavaju svi bitni trenuci njegovog života (Marić, 2013).

3.2. Pjevanje

Pjesma ima veliku ulogu u cjelovitu razvoju djeteta. Slušanjem pjevanja odraslih dijete bogati svoj emocionalni i doživljajni svijet, upoznaj stvari, osobe i zbivanja oko sebe (Marić, 2013: 36).

U prvoj godini djetetova života dijete uglavnom sluša, a rijetko pjevuši. S vremenom, potaknuto pjevanjem odrasle osobe, dijete počinje pjevušiti i postaje svjesno mogućnosti svoga

glasa. Pjevušenje se osobito razvija tijekom druge godine života. U trećoj godini života dijete pjeva zajedno s odgojiteljem ili roditeljem te je potrebno da su pjesme sadržajno djeci zanimljive, razumljive, da je melodija laka i pamtljiva, a ritam jednostavan. Djeci su osobito zanimljive pjesme u kojima se određeni dijelovi ponavljaju ili u kojima se ponavljaju onomatopeje. Poželjno je da pjesme sadržajno možemo povezati s događanjima u dječjem okruženju. U tako ranoj dobi, djeca uče nesvjesno i oponašajući. Iz tog razloga, kao odgojitelj ili roditelj, pjesme moramo pjevati jasno i razgovijetno i često ih ponavljati. Pjevanjem pjesama koje su djeci zanimljive razvijamo njihov glas, glazbeni sluh, osjećaj za ritam i govor te obogaćujemo njihov rječnik. Zajedničko pjevanje doprinosi emocionalnoj i socijalnoj zrelosti (Marić, 2013).

3.3. Odabir, usvajanje pjesme i uloga odgojitelja

U ranoj fazi djetetova razvoja potrebno je odabrati pjesme koje su njemu bliske i razumljive te u njih uključivati odgojne aspekte koji su svojom kvalitetom dostupni doživljajnim mogućnostima djeteta. Pjesme moraju biti šarolike po svom tekstualnom sadržaju i po glazbenom ugođaju. Birajući pjesme koje odgovaraju djetetovim psihofizičkim mogućnostima, glazbeno-umjetničkim i metodičkim razlozima, doprinosimo razvijanju i jačanju ljubavi prema glazbi te estetskog odnosa prema glazbi (Marić, 2013).

Tekst i melodija glavne su odrednice pri odabiru pjesme. Tekst mora biti estetski vrijedan, razumljiv djetetu, na književnom jeziku ili narječju kraja u kojem dijete živi te ne smije biti predugačak. Melodija mora biti sastavljena od kraćih cjelina koje se ponavljaju kako bi bile lako pamtljive, bez velikih intervalskih skokova te mora pratiti jednostavne melodijske linije i biti jednostavnog ritma i mjere. Uz sve to, mora se pripaziti da je melodija pjesme odgovarajućeg melodijskog opsega koji je primjeren dječjim glasovnim mogućnostima i da je pristupačnog glazbenog oblika. Uz navedene bitne odrednice teksta i melodije, pri izboru pjesama za djecu treba paziti na postepeno razvijanje dječjeg glasa, njegove mogućnosti i interes (Marić, 2013). *Zbog nerazvijenosti glasnica treba početi pjevati na 2-3 tona s opsegom od e1-a1 (motivima so-mi, so-la-so-mi). Dalje povećavati mogućnost postupno na 4-5 tonova do d1-a1, zatim na 5-6 tonova od d1-h1* (Marić, 2013: 51). Taj opseg dječjeg glasa treba pažljivo učvršćivati i postepeno proširivati (Marić, 2013).

Kako bi dijete poželjelo ponovno čuti pjesmu i zapjevati ju, prvi susret s pjesmom mora mu biti dojmljiv. Kada dijete prvi put sluša pjesmu, treba je čuti cijelu sa svim kiticama kako bi ona na cjelovit način ostavila dojam na dijete. Nije dobro da se u toj dobi pjesma odvaja na manje cjeline jer se na taj način gubi percepcija homogenosti teksta i melodije. Pjevanjem pjesme kao cjeline dijete bolje razumije, radije pjeva, snažnije doživljava i lakše pamti pjesmu. Tako ljepota pjesme i estetska izvedba mogu biti pokretači interesa djeteta. Pri prvom izvođenju, dijete samo djelomično usvaja pjesmu. Dijete usvaja pjesmu aktiviranjem sluha i promatranjem izgovora riječi prilikom pjevanja. Tada zanimljiv pokret i dječje kretnje mogu poslužiti kao motivacija za ponavljanje pjesme koje se može provesti više puta (Marić, 2013).

Nakon odabira pjesme, potrebna je analiza pjesme prema njenim elementima, a potom se može prijeći na uvježbavanje skladbe. Najprije se vježba brojanje metra glasom ili tijelom kroz izvođenje dobi skladbe. Nadalje slijedi lupkanje ili pljeskanje ritma pjesme uz brojanje, a potom polako sviranje melodije na instrumentu. Prije početka uvježbavanja pjevanja važno je dati intonaciju. Pjevanje treba ponavljati više puta. Nakon što je sam odgojitelj uvježbao pjesmu, potrebno je isplanirati metodički postupak te uvježbati isti. Način na koji odgojitelj uči pjesmu prije nego je zapjeva djeci nije bitan. Važno je sigurno pjevati točan tekst i melodiju (Marić-Goran, 2013). *Sigurnom izvedbom melodije i jasnim izgovorom riječi djeca će moći doživjeti pjesmu, razumjeti tekst i shvatiti njegovo značenje* (Marić-Goran, 2013: 53).

Gospodnetić (2015) smatra da je odgojiteljev zadatak na primjeren način djeci približiti glazbu. *Dužnost je odgojitelja uputiti djecu u sami glazbu, omogućiti im da osjete glazbenu ljepotu i da shvate da ona ne leži ni u kakvim asocijacijama, slikama, zamišljanjima, refleksijama i emocijama, nego isključivo u glazbi samoj* (Gospodnetić, 2015: 134). Dijete koje je u domu i vrtiću izloženo glazbi, zavoljeti će pjesmu te će se uspješno razvijati njegova ljubav prema pjesmi i njegove glazbene sposobnosti. Tako i djeca čije su glazbene sposobnosti manje, imaju mogućnost postepenog razvijanja glazbenog sluha te glasovnih i ritamskih mogućnosti. U radu s djecom moramo znati da se dječje pjevanje razlikuje i da je svako dijete individua za sebe i treba mu pristupati individualno. Moramo znati kako djeca rane dobi ne mogu usvojiti velik broj pjesama ali zato je tu odgojitelj koji za svaku situaciju poznaje i primjerenu pjesmu namijenjenu slušanju ili doživljaju konkretnih situacija (Marić-Goran, 2013).

4. ULOGA I ZNAČENJE MALEŠNICA

Malešnice ili pučke dječje pjesme vrlo su stare, a obnavljaju se vjekovima. Razvijaju se u gotovo svim narodima te su i danas prvi pjesnički tekstovi s kojim se dijete susreće kroz odrastanje. Stvorene su i nadahnete ponašanjem djeteta, zadovoljavanjem njegovih potreba i uvažavajući njegov osjećajni svijet. Iako slične po motivima i izrazu, pjesme svakog naroda i jezika razlikuju se svojom posebnosti i imaju vlastitu „dušu“ naroda odakle potječu. Na taj način prenose i karakteristične crte fizionomije naroda. Može se reći kako pučke dječje pjesme daju narodu identitet, povezuju i bude osjećaj jedinstva. Kroz povijest, jasno je kako su se određena velika događanja, razvoj kulture i civilizacije, razni običaji i vjerovanja odrazila na nastajanje malešnica, no one su uvijek zadržavale narodne osobitosti. Upravo to ih čini posebnima jer u niti jednom trenutku nisu „zarobljene“ i „stavljene u kalup“ bilo koje književne „mode“ (Crnković, 1998).

Malešnice su u načelu prvi pjesnički tekstovi s kojima se dijete susreće. Najčešće su nastale i nastaju prilikom susreta roditelja i djece, povezuju se s igrom u kojoj dijete aktivno sudjeluje te uključuju i riječi i pokrete (Velički i Katarinčić, 2014: 24). Malešnice uvijek proizlaze i ostaju vezane uz igru. One ne dopuštaju djetetu da bude pasivni promatrač već od njega zahtijevaju aktivno sudjelovanje u igri. Tako povezivanjem riječi i pokreta, kod djeteta se aktivira više osjetila. Malešnice su namijenjene malom djetetu te uspješno „uvlače“ djecu u igru. Prenose se većinom usmenom predajom od starijih ljudi kojima su se malešnice zapisale u pamćenje te ih nose sa sobom cijeli život (Crnković, 1998). Na takav način *malešnice su utkane u dječji život, one predstavljaju susret, odnos roditelja i djece i igru* (Velički i Katarinčić, 2014: 25).

Osim njihove važne kulturno umjetničke vrijednosti, treba naglasiti kako fonološka struktura malešnica sadrži sve glasove jezika koje dijete treba usvojiti. Riječi koje su nositelji zvuka često djeluju kako nemaju značenje te se smisao često izokreće. Međutim, ritam uvijek ostaje pravilan. Velika većina malešnica izgrađena je na narodnom govoru. Upravo zbog toga one su najpouzdanije i najprimjenjivije za uvođenje djeteta u govor. Ukorištenost u tradiciji, jezik određenog kraja te materinski jezik ono je što čini malešnice sredstvom za uvođenje djeteta u usvajanje govora kvalitetno i jednostavno. Tada je govor koji je upućen djetetu dopunjen i obogaćen ritmom, tempom te kombinacijom slogova i glasova koji su prisutni u svakodnevnoj komunikaciji (Velički i Katarinčić, 2014).

4.1. Naziv malešnica

Engleski izraz *nursery rhymes* upotrebljavao se do prvih zapisa. On podrazumijeva dječju pjesmu koja je nastala u dodiru odraslih i djece i prenošena je usmenim putem. U Hrvatskoj se te pjesme pojavljuju pod nekoliko različitih naziva. Marija Grubešić je tako upotrijebila izraz koji gotovo potpuno odgovara onom engleskom u naslovu ciklusa dječjih pjesama objavljenih 1893. godine u listu *Bršljan*. Nazvala ih je „Pjesme iz zabavišta“. Izraz se nije ustalio iz razloga što malešnice ne potječu iz zabavišta te sama riječ zabavište upućuje na druga značenja. Dječje popjevke, pučke popijevke, narodne popijevke primjeri su naziva koji nisu bili prihvaćeni kao opći naziv iz razloga što su obuhvaćali samo pjevane pjesme. Tako je veliki dio dječjih pjesama koje se ne pjevaju, već recitiraju, ostao izostavljen (Crnković, 1998).

Nadalje, Stjepan Širole ih je nazvao „Djetinje igračke pjesmice“ kako bih stavio naglasak na povezanošću s igrom. Mira Peteh i Marija Duš koriste izraz „stihovi za najmlađe“ što ničim ne upućuje na pučko podrijetlo pjesama tako da ni ovaj, a ni Širolin naziv nisu ustaljeni (Crnković, 1998).

Prihvaćeni hrvatski izraz daje nam Ivan Zovko koji u *Bršljanu* 1897. godine objavljuje dvadeset dvije pjesmice koje naziva „dječjim pjesmicama“, odnosno inačice izraza; „hrvatske dječje pjesme“ ili „hrvatske narodne dječje pjesme“. Taj prirodni opisni izraz te njegove inačice koriste se u svim brojnim napisima o dječjoj književnosti (udžbenicima, antologijama, priručnicima, znanstvenim i stručnim radovima). Jedino što se ističe kao nedostatak ovog naziva jest što je riječ „dječji“ širok pojam te nedovoljno naglašava namjenu i upotrebu pjesama za one najmanje (Crnković, 1998).

Izraz malešnice proizlazi iz logičkog nastavljanja niza u podjeli lirskih narodnih pjesama idući od starije dobi prema mlađoj. Tako od ženske, momačke i djevojačke dolazimo i do dječje pjesme – mališanske pjesme, s mogućim inačicama: mališanke, mališnice ili malešnice (Velički i Katarinčić, 2014).

4.2. Malešnice u svijetu

Pučke dječje pjesme razvijaju se i susrećemo ih kod svih naroda. *Osobita pozornost im se poklanja na engleskom govornom području te je na tom jeziku objavljeno najviše zbirki, knjiga i antologija* (Velički i Katarinčić, 2014: 24). Engleska ima i najbogatiju dječju književnost. Bilo u roditeljskom domu, nižim razredima osnovne škole ili u predškolskim ustanovama, djeca slušaju iste uspavanke, igraju iste igre, pjevaju iste pjesmice. Na taj način se djeca engleskog govornog područja koja su odgojena na potpuno drugim stranama svijeta mogu prepoznati kao pripadnici istog kulturnog kruga. Tako možemo reći da su obojeni tradicijskim bojama. Engleska ovakvim pristupom i brojem malešnica (*nursery rhymes*) prednjači u svijetu. Objavljene su razne zbirke pjesama od kojih su najznačajnije one koje je 1842. godine objavio James Orchard Halliweill pod naslovom *The Nursery Rhymes of England*. Njihovo bogatstvo malešnica proučeno je, klasificirano i objavljeno u bezbroj knjiga i u svim antologijama dječje književnosti. Malešnice su prisutne u svim odgojnim ustanovama a djeca ih rado pjevaju, recitiraju i izgovaraju u igri. Stoga ne čudi kako je nerijetka pojava čuti izraz, doskočicu, rugalicu i motive iz *nursery rhymes* u raznim engleskim književnim djelima, politici i reklamama (Crnković, 1998).

O popularnosti malešnica engleskog govornog područja govori i činjenica da neke od njih pjevaju sva djeca svijeta. Primjer takve pjesme, koja je pronašla mjesto i kod hrvatskih mališana, jest pjesma *Baby Shark*. Ono što je najviše pridonijelo njejoj popularnosti jest jednostavan tekst i sadržaj koji su jako bliski djeci. Pjesma je uglazbljena, a postoji i plesna interpretacija iste. U pjesmi je prisutno nabranje članova obitelji te se kroz cijelu pjesmu ponavljaju isti ritamski obrasci (Vidović Schreiber, 2020).



Slika 1. Notni zapis pjesme *Baby Shark* (Vidović Schreiber, 2020: 4454)

Baby shark, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Baby shark, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Baby shark, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Baby shark

Mommy shark, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Mommy shark, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Mommy shark, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Mommy shark

Daddy shark, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Daddy shark, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Daddy shark, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Daddy shark

Grandma shark, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Grandma shark, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Grandma shark, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Grandma shark

Grandpa shark, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Grandpa shark, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Grandpa shark, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Grandpa shark

Let's go hunt, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Let's go hunt, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Let's go hunt, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Let's go hunt

Run away, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Run away, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Run away, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Run away

Safe at last, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Safe at last, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Safe at last, doo, doo, doo, doo, doo, doo
Safe at last

Slika 2. Tekst pjesme *Baby Shark* (LyricFind)

Pjesma je napisana u dvočetvrtinskoj mjeri te ima jednostavnu i veselu melodiju. Tempo se ubrzava prema kraju pjesme. Budući djeca predškolske dobi imaju sposobnost brzog svladavanja stranih jezika, činjenica da je pjesma pisana na engleskom jeziku pruža mogućnost učenja istog. Pjesma je djeci lako pamtljiva, tim više što je moguće tekst pjesme prilagoditi i opjevati članove djetetove obitelji. Sve navedeno pjesmu *Baby Shark* čini sinonimom za igru u kojoj je moguće stvarati nove ideje, pokrete i riječi. Svaki stihovi napisani u rimi predstavljaju priliku za izražavanje ritma i pokreta, no bitno je naglasiti međunarodnu i kulturnu vrijednost koju ova pjesma ima. Različite kulture njeguju različite vrijednosti i simbole koji rezultiraju kulturalnom raznolikošću. Tako različite izvedbe pjesme *Baby Shark* dobivaju određena

kulturna obilježja ovisno u kojoj se sredini pjesma pjeva. Shodno tome, *Baby Shark* može zauzeti posebno mjesto u znanosti proučavanja međukulturalnih odnosa (Vidović Schreiber, 2020).

4.3. Zastupljenost malešnica

Hrvatske malešnice su stare koliko i narodne pjesme. Pouzdano se ne zna gdje i kada su te pjesme prvi put zabilježene. Kao i mnoge narodne pjesme, pojavljuju se u raznim zbornicima narodne poezije te treba napomenuti kako nisu svi sakupljači bili jednako skloni ni imali sluha za takvu vrstu narodnog stvaralaštva. Kao takve, često su padale u sjenu znamenitih narodnih junačkih i ljubavnih pjesama, balada te u usporedbi s Hektorovićevim bugaršticama i ljubavnim pjesmama nisu bile ni približno toliko zanimljive (Crnković, 1998).

Prisutnost dječjih pjesama od davnina dokazuje i njihovo pojavljivanje u raznim književnim djelima, crkvenim prikazanjima, molitvenicima. Hrvatske malešnice, zapisane kroz zbornike narodne poezije i u opisima narodnog života i običaja, bilježe se od druge polovice 19. stoljeća (Crnković, 2002).

Među prvim malešnicama je zbirka narodnih pjesama autora Frana Kurelca iz 1871. godine pod nazivom *Jačke*. U samoj zbirci ne pronalazimo mnogo malešnica ali važnost ovog djela je u tome što su se, uz cijenjene junačke i ljubavne pjesme, dječje pjesmice počele zapisivati. Slično je i sa zbirkom narodnih pjesama iz 1879. i 1880. godine pod nazivom *Hrvatske narodne pjesme što se pjevaju i Istri i na kvarnerskih otocih* autora Matka Laginje. Riječ je o praisvoru brojnih kasnijih antologija istarske narodne poezije koje potvrđuju prisutnost dječje poezije u tom kraju. Također, uočena je istovjetnost i sličnost motiva koji prevladavaju i u ostalim hrvatskim krajevima (Crnković, 1998).

Iznimna važnost pridodaje se zbirkama u kojima su sabrane samo dječje pučke pjesme kao što je zbirka *Pjevanka* autora Franje Š. Kuhača. Zbirka sadrži sto dječjih popjevki koje su namijenjene pučkim školama i zabavištima. Izdana je 1885. godine. Tako su se mnoge umjetničke pjesme, izvođenjem u pučkim školama, izjednačile s narodnima. Vrijednost ove zbirke je u tome što je autor prepoznao vrijednost izvornih narodnih dječjih pjesama te nije dopustio njihovo mijenjanje. Uz to, zbirka je poticajno djelovala i na učenike i na učitelje (Crnković, 1998).

Osobito su vrijedni zapisi koji su izlazili u Akademijinoj ediciji *Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena* prema uputi Antuna Radića. U njima pronalazimo velik broj izvornih malešnica koje su zapisane kao „dječje pjesme“. Također su pisane na način da su pomiješane s narodnim pjesmama, a pronalazimo ih i u opisima dječjih igara. Ovakvi zapisi izuzetno su vrijedni jer donose i otkrivaju cjelokupni sustav hrvatskih malešnica iz raznih hrvatskih krajeva (Crnković, 1998).

Potrebno je spomenuti poznatog muzikologa Vinka Žganca čije su knjige golem i pouzdan izvor hrvatskih malešnica. Sve inačice hrvatskih dječjih pjesama koje su nastale i koje su očuvane u sjevernim hrvatskim pokrajinama su zapisane u njegovim zbornicima. Očuvanju i upoznavanju dječje književnosti dali su doprinos i Tvrtko Čubelić i pogotovo Olinko Delorko (Crnković, 1998).

Autor Joža Skok jedan je od najzaslužnijih novijih autora za očuvanje te osuvremenjivanje malešnica. Kao promicatelj dječje književnosti i antologičar, u svom antologijskom članku hrvatskog dječjeg pjesništva po naslovom *Sunčeva livada djetinjstva* unio je pedeset pet malešnica te ih podijelio na podvrste: uspavalice, brojalice, rugalice, zagonetalice, bajalice, izmišljalice, nabrajalice i tužbalice. U nastavku su napisani primjeri navedenih podvrsta:

Uspavalice:

Spi, zlato moje, spi,

Slatki ti bili sni,

Ja uz tebe, Bog uz mene.

(Crnković, 1998: 49)

Ljuljam svoga sina vrlog:

- *Uvuci se sav u brlog,*

Nek ti viri samo njuška,

Upala ti u nju kruška!

Spavaj, bumbo, već je red,

Pojeo ti čvorak med!

Jeseni je zadnji dan,

Spavaj slatko zimski san.

(Grigor Vitez, *Medvjeda uspavanka*)

(Crnković, 1998: 53)

Spaji, buji u zlaćenju nuni,

Tvoja j' nuna od zlata kovata,

Kovala je tri dobra kovača;

Prvi kuje, drugi pozlaćuje,

Treći gradi od zlata jabuku.

(Skok, 1990: 18)

Brojalice:

En, ten, tini

sava, raka, tini,

sava, raka, tika, taka,

bija baja

bum!

Iz lavora

čista voda pljus!

(Crnković, 1998: 65)

Enci benci na kamenci,

Tamo kuca dvanaest sati,

*On bon kape lon,
Ti si moj zagrebački zvon.*

(Skok, 1990: 20)

*Binbuli, banguli,
Prekončir,
Čiči, piči, temperiči,
Čika, čaka, ušbaraka,
Jena vila, a biš paka.*

(Skok, 1990: 20)

*Eci, peci, pec,
Ti si mali zec,
A ja mala vjeverica,*

Eci, peci, pec.

(Skok, 1990: 20)

Zagonetalice:

*Bijelo je - sir nije,
Rogato je - koza nije,
Travu pase – ovca nije,
Tovar nosi – konj nije. (puž)*

(Crnković, 1998: 137)

*Dva se blizanca rodiše,
Svijetom hodiše,
Jedan drugog ne vidješe. (oči)*
(Crnković, 1998: 138)

*Posred krova sjeo čiča,
Sluša što mu vjetar priča.
Zapalio lulicu
Pa gleda niz ulicu. (dimnjak)*
(Crnković, 1998: 138)

Nabrajalice:

*Šibom šibovala,
Kamen kamovala,
Trnom trnovala,
Bičom bičovala,
Klopom klopovala,
Stenom stenovala,
Knjigom knjigovala,
Grehom grehovala,
Božom božovala,
Sinom sinovala,
Bratom bratovala,
Decom decovala,
Ocom ocovala,*

*Mater matovala,
Vujcem vujcovala,
Kumom kumovala,
Listom listovala,
Svetom svetovala,
Jezuš ježovala,
Ludem ludovala,
Nožom nožovala,
Ženom ženovala,
Bratom bratovala.*

(Crnković, 1998: 148)

*Ispade mi mrvica!
Ispade mi mrvica!
A kamo ta mrvica?
Izjela je grlica!
A kamo ta grlica?
Otišla je putem!
A kamo taj putak?
Zarasta' je travicom!
A kamo ta travica?
Pokosi dugonja!
A kamo taj dugonja!
Posjekla ga sjekira!*

A kamo ta sjekira?

U kovača za pasom!

A kamo taj kovač?

Zavuko se u mijeh!

A kamo taj mijeh?

Rastočili crvi!

A kamo ti crvi?

Pozobala koka!

A kamo ta koka?

Snijela je jaje!

A kamo to jaje?

Izjela su djeca!

(Skok, 1990: 34)

Bajalice:

Gori, vatro, gorcem,

Eto babe s kolcem!

Gori, vatro, plamenom,

Eto babe s kamenom!

(Skok, 1990: 26)

Urok sjedi na pragu,

Uročica pod pragom.

Ode urok preko devet voda,

Preko devet gora.

Od uroka tri oka:

Jedno oko vodeno,

Drugo oko vjetreno,

Treće oko cakleno.

Puče oko cakleno,

Pa razbi vetreno.

(Skok, 1990: 26)

Daj, Bože, kišice:

Rodne plodne i ugodne,

Da nam rode kuruzi,

I šenica bilica,

I u poju travica!

(Crnković, 1998: 87)

Rugalice:

Anka se plače,

Kaj joj je?

Popišala gaće,

Praf joj je.

Druga djeca idu spat,

Anka mora gaće prat.

(Crnković, 1998: 130)

*Mala maša plače,
Spustili joj gaće,
Tukli je po guzi,
Pa je sad u tuzi.
Zašto su je tukli?
Zato ča je seku Ružicu
Lipo poslala – u guzicu.
(Auuuuuuuuuuuuuuu!)
(Crnković, 1998: 131)*

*Taši, taši debela,
Sva su djeca vesela,
Donio im čika,
Iz polja lješnika,
Jela bi i Ljuba,
Ali nema zuba,
Zato je seka,
Izvarila mlijeka.
(Skok, 1990: 21)*

Izmišljalice:

*Tri su zeca za guvnom oralu,
Lisica njim plugom upravljala,
Vrana sije, gavran krilom drlja,
Golub kosi, golubica snosi,*

*Pućak dije, a pućka se smije,
A spuž gmiže, pa na tavan diže.*

(Skok, 1990:28)

*Imam kuću od ivova pruća,
Ambar – tikvu punu kukuruza
I ponjavu od stotine ljeta,
Izgorjela na stotinu mjesta,
Da s' okrpi, još bi nova bila!
U podrumu tri akova vina:
U jednom samo paučina,
U drugome samo kiselina,
A u trećemu niđe ništa nema!*

(Skok, 1990: 31)

Tužbalica:

*Kad mletačke plavi,
Sve same galije,
Doplove d' Omišlja,
Iskrca se četa
Da pozove kneza,
Našeg Ivana,
Na velo veselje*

*Ko će njemu dati
Na svojih galijah.
Kad su oni bili
Rujna vinca pili,
Otploviše s knezom
Priko creskog mora
I Velimi vrati!
Kad to biše kneže
Gorko opazio
Da nevirom Mlečić
Grdo ga prevari
Za Glavinom krikne:
„Aj turne moj lipi,
Lipi ter prostrani,
Kako sam te lipo,
Lipo sagradio,
A sada ne smijem
Blizu tebe priti.
Komu te ostavljam?
Ostavljam te pitici,
Ptici lastavici,
Ko će letnim danom
Nad tobom letit,
Men tužan spomen*

A svitu paklensku neviru tužiti!“

(Skok, 1990: 38)

Nadalje, u knjizi *Čudesan grad* zadržao je istu podjelu nadodavši rodoljubnice i ljubavne pjesme. U knjizi nalazimo sto sedam malešnica koje su odabrane po načelima primjerenosti za djecu. Uzeo je u obzir i to da pjesme budu pogodne za suvremenu obradu te da su hrvatskog podrijetla (Crnković, 1998).

Ono što čini hrvatske malešnice posebnim jest to što su izgrađene na narodnim govorima. Tako nije rijedak slučaj za otkrivanje inačice iste pjesme na kajkavskom, štokavskom i čakavskom narječju. Evo i primjer malešnice o kosu na sva tri narječja:

Kajkavsko:

Pleši, pleši, črni kos!

Kak bum plesal kad sam bos.

Nemam drete niti smole

da zakrpam postole.

Štokavsko:

Pleši, pleši, crni kos!

Kako ću plesat kad sam bos.

Nemam konca niti smole

da zakrpam postole.

Čakavsko:

Pleši, pleši, črni kos!

Ja bin plesa ma san bos.

Nemam dritve niti smole

da si krpam postolce.

Neka pleše moja žena

ka je bolje obujena

(Crnković-Težak, 2002:156).

4.4. Podjela malešnica

Ovisno o postanku, izvedbi i ostvarenju, malešnice uvijek imaju funkciju. Njihova tematika se razlikuje stoga ne čudi podjela koja je uslijedila. Malešnice se dijele na podvrste koje su određene s obzirom na funkciju, izričaj i motiv.

Uobičajeni su nazivi: uspavanke, bajalice, brojalice, razbrajalice, nabrajalice, tepalice, molitvice, pitalice, rugalice, zagonetke, pjesme za igru ili igralice i pjesme za kolo, a mogle bi se dodati i cupkalice, hincalice, izmišljalice, zamišljalice, oponašalice, dodirivalice i nagomilavalice (Crnković, 1998: 15).

Iz samog naziva je moguće pretpostaviti prirodu pjesama. Malešnice je moguće svrstati prema zajedničkim obilježjima, no ne očekuju se oštre granice prilikom istoga. Njihova funkcija je neosporna jer se gotovo svaka pjesma može koristiti, pjevati ili recitirati, dok se dijete „hinca“ na koljenima. Tako se i pjesme koje nisu svrstane u uspavanke mogu koristiti za uspavlivanje djeteta. Upravo po tome se vidi koliko malešnice ne teže striktnoj podjeli po vrstama. U igri se koriste brojalice, razbrajalice, pitalice, rugalice, oponašalice. Malešnice također ne trpe podjelu na nonsense i sensne. Stvarno i nestvarno nije odijeljeno i cjeline ne moraju biti zaokružene niti popunjene pa *zvukovi funkcionalno djeluju i kad nisu udruženi u prepoznatljivu riječ određenoga jezičnog sustava kao što i riječi funkcioniraju i kad nisu u službi rečenice* (Crnković, 1998: 14). Zvuk i riječ ne ovisi o smislenosti rečenice pa je tako i nonsens u ovakvoj poeziji jako čest. Crnković (1998) kaže kako je u malešnicama „nonsens vladar“.

Podjela prema motivima služi za usporedbu s motivskim grupama u drugih naroda te se na taj način utvrđuju osobitosti naših malešnica. Ovakvu podjelu također nije moguće provesti strogo sustavno.

Po takvoj bi se podjeli, na primjer, nagomilavalice morale razbacati po tome da li se u njima pojavljuju pojedine ptice, životinje, motiv svatova, biblijske istine itd., a jasno je da je u takvim pjesmama bitno za igru samo nagomilavanje, višestruko ponavljanje rečenica unaprijed ili unatrag i da upravo pridonosi draži, ljepoti i doživljaju pjesme (Crnković, 1998: 15).

Također, u razbrajalicama često nije moguće odrediti sadržaj budući je fokus na ritmičkom nizanju riječi (Crnković, 1998).

4.5. Uloga malešnica u stvaranju i razvoju hrvatske dječje poezije

Malešnice su pjesme koje žive u narodu od pamtivijeka i one su *zajedno s narodnom pričom bile dječja književnost i onda kad nije bilo nikakve pisane dječje književnosti* (Crnković-Težak, 2002: 153). One su sudjelovale u stvaranju umjetničke dječje poezije u njezinim počecima a i dalje. Kao i sva djeca svijeta i hrvatski mališani su od davnih vremena imali književnost koja je stvorena radi njih i s njima. U 19. stoljeću su prve malešnice zapisane u pojedinim zbornicima a kasnije su se počele i posebno bilježiti i sakupljati (Crnković-Težak, 2002).

Zbog jednostavnosti izraza i izravne i uspješne komunikacije s djecom, hrvatske malešnice su snažno utjecale na razvoj hrvatske dječje poezije. Tako su i ključni hrvatski dječji pjesnici, Grigor Vitez i Krunoslav Kuten proizašli iz hrvatskih malešnica a *upravo se njihovoj oslonjenosti na hrvatsku tradiciju koju nose malešnice može zahvaliti što je hrvatska dječja poezija u odlučnim trenucima znala otkriti i sačuvati vlastiti put i samobitnost* (Crnković, 1998: 40). Također, kroz Balogove nonsense jezične igre kriju se počeci u hrvatskim malešnicama. Ovakva djela čine orijentir i svjetionik za održavanje povezanosti s tradicijom. Mnoge Vitezove pjesme su razbrajalice. *Vitezova zaokupljenost pticama i oponašanjem njihovih glasova izravan je nastavak vjekovima prenošenih onomatopeja kojima su djeca upoznivala prirodu i intenzivno živjela u skladu s njim* (Crnković, 1998: 41). Njegova poznata pjesma *Kako živi Antuntun* prepuna je narodnog nonsensa. Nadalje, mnoštvo Vitezovih pjesama ima narodne ritmičke stihove koji prate radnju određenog posla ili određuju ritam rada. Sve navedeno su obilježja malešnica.

U mnogih drugih hrvatskih dječjih pjesnika očituje se prisutnost malešnica. Bilo u poetskom duhu, pristupu djeci, motivima ili u nadograđivanju preuzetih narodnih stihova. Shodno tome, neke pjesme hrvatskih dječjih pjesnika su bile toliko često upotrebljavane u igri da su jednostavno „postale“ malešnice. Neki od primjera takvih pjesama su *Pokraj peći maca prela* od Miroslava Kutena te *Stari palac kruha prosi* od Ljudevita Vračića. Dugačak je popis pjesnika čije su pjesme svrstavane pod „prave“ malešnice. Kao malešnice prepoznate su i

pjesme autora Grigora Viteza, Josipa Milakovića, Mate Meršića, Paje Kanižaja, Vesne Parun i dr.

Za pretpostaviti je kako su hrvatski dječji pjesnici imali i prirodno polazište te izgrađenu dječju poeziju koju su naučili od svojih roditelja u djetinjstvu i koju su sami pjevali i izgovarali. Istu su oni prenosili svojoj djeci igrajući se s njima te se ona naposljetku počela i zapisivati i objavljivati. Malešnice su jako stare, one traju i obnavljaju se vijekovima. One su prvi tekstovi s kojima se dijete susreće a nastaju uvažavajući djetetove potrebe i njegov osjećajni svijet te prate svaki trenutak njegovog života (Crnković-Težak, 2002).

4.6. Sadašnjost i budućnost hrvatskih malešnica

Malešnice najviše žive u roditeljskim domovima te u odnosima odraslih i male djece. Prisutne su u predškolskim ustanovama, ali ne u mjeri u kojoj bi trebale biti. O njihovom utjecaju svjedoči činjenica da su snažno sudjelovale u stvaranju umjetničke poezije i nerijetko su se pojavljivale u velikoj književnosti te u medijima kao simboli i slično. *Nursery rhymes* i danas su u Engleskoj zastupljene u politici, reklamama, filmovima te su u koraku s vremenom. To se vidi kroz pojedina djela (*Let iznad kukavičjeg gnijezda*, *Svi kraljevi ljudi*) koja su nazvana prema engleskim malešnicama. Korištenje *nursery rhymes* je sveprisutno i u svakodnevnom životu kroz interne šale i pošalice. Tako u Engleskoj na prvi dan Božića nije isključeno da će žena na poklon od muža dobiti košaru punu peradi. Ovakvu šalu razumiju samo oni koji su odgajani uz *nursery rhymes* i koji poznaju pjesmicu *The First day of Christmas* čiji prvi stih preveden kaže: *Na prvi dan Božića moja prava ljubav mi je poslala Jarebicu u stablu kruške*. Godine 1995. u Americi se pojavio film *Lady-bird* napisan po uzoru na istoimenu *nursery rhymes*:

U pjesmici djeca pozivaju božju ovčicu, lady-bird, da se vrati kući jer joj se kuća zapalila i u njoj će izgorjeti njena djeca, a u filmu djeca stradaju u zapaljenoj kući dok im je majka na zabavi. To što se sadržaj filma temelji jednako na dječjoj pjesmi kao i na stvarnom događaju samo je dokaz više o isprepletenosti života i nursery rhymes (Crnković, 1998: 42).

U usporedbi s Engleskom, hrvatske malešnice nisu ni toliko brojne, ni toliko prisutne u kulturnom životu. Usprkos tome, upotreba malešnica prisutna je i u hrvatskoj književnosti. Crnković (1998) navodi primjer autora Milutina Cihlara Nehajeva koji spominje malešnice kroz lik Bernardina Frankopana, koji u trenutku nemoći, pokopanih nada i iluzija u jednom trenutku,

potaknut dječjom igrom i stihovima koji je prate, poistovjećuje svoju trenutnu situaciju s radnjom malešnice:

Prišao je djeci i promatra, kako se igraju. Misli li uopće nešto? Pažljivo prati dječju igru. Dva se dječčačića, dvije zlatne glavice rumenih obraščića, ne brinu ni za koga. Niti znadu niti slute da su jedini oni živi ovdje, dok oko njihove mladosti i njihove radosti lutaju sjene. Uхватili se u kolo, hopsaju i pjevaju.

Miš mi je polje popasel, popasel,

Jojuh meni, jojuh meni,

Što budem Žel!

Djeca su pjevala kiticu za kiticom dugu pjesmu o maci, koja je pojela mišiće. Pak je došla lasica s lasićima, pak vuko s vukićima, pak medo s medicima. Najednom se knez uhvati s djecom u kolo.

-Hodi, kćeri hodi! – zvao je kneginju.

Poskakivajući klecavim nogama, knez je doveo djecu do samog ruba kule. Uzdigavši drhtavu ruku, stao je među djecu, hopsajući, u bezubnom smijehu... Silni knez Bernardin, u blesastom grohotu djeteta, plesao je nad propašću svoga roda i imanja (Nehajev, 1928: 231).

5. MALEŠNICE U DJEČJEM VRTIĆU

Malešnice su nesvjesno utkane u odgojno-obrazovnu praksu. Mnogi odgojitelji koriste i djeci u vrtiću pjevaju pjesme koje su ih naučili njihovi roditelji, a bez da znaju da su upravo to stare hrvatske dječje pučke pjesme. Ne postoji bolji način za upoznavanje djece s glazbom i njihovom kulturom od uglazbljene hrvatske malešnice. Na taj način istovremeno upoznajemo kulturu i tradiciju hrvatske, ali i dijete uvodimo u blagodati glazbe.

Velik broj strukturno-motivskih skupina malešnica jedan je od razloga vrijednosti hrvatskih malešnica. Osobito vrijedne su one skupine čije primjere nalazimo zapisane u sva tri narječja. Takve pjesmice su obično i najpoznatije suvremenoj djeci te imaju najveći odjek kroz pjesme suvremenih pjesnika. U nastavku rada navedeni su primjeri hrvatskih malešnica koje su uglazbljene i koje žive u dječjim vrtićima.

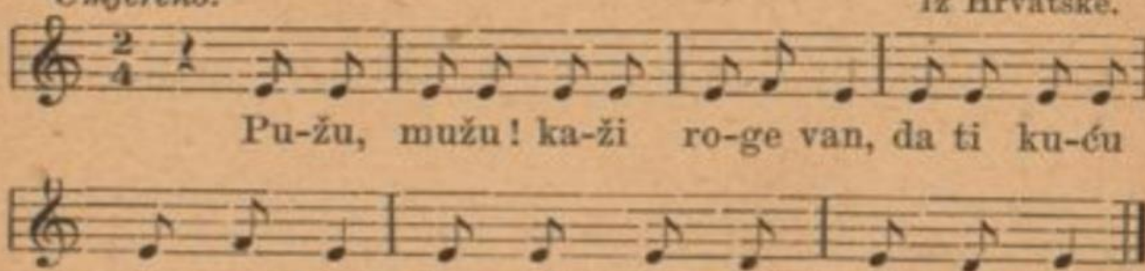
Prvi primjer malešnice koja je utkana u odgojno obrazovnu praksu i koju poznaje skoro svako dijete jest malešnica *Puž*. Ova uglazbljena malešnica zapisana je u knjizi *Pjevanka : sto dječjih popievaka za jedno grlo s napjevi, tekstom i metodičkim uvodom : za pučke škole i zabavišta* koju je napisao Franjo Kuhač. U ovoj zbirci pjesama, autor je dječje pučke pjesme podijelio u poglavlja, što i ne čudi s obzirom na različitost istih prema strukturno-motivskim skupinama.

Prvo poglavlje, „Sigre i plesovi“, sadrži 19 pjesama, od kojih su neke: „Puž“, „Slipeći miš“, „Svaki je ponešto donio“, „Biber gora“, „Pogreb“, „Paun i kolo“, „Hvatanje“, „Kolo vodi mlado momče“, „Kolo“, „Žmirka (žmura)“, „Turski naklon“ i „Nadpievanje“. Uz notne zapise često su priložene upute za izvođenje pojedine igre (Repar, 2017: 256).

Najpoznatija od svih je svakako malešnica *Puž*. Ona se u radu s predškolskom djecom često koristi i samo kao recitacija. Motiv puža je prisutan u malešnicama gotovo svih naroda. Možemo reći kako je on svehrvatski i svjetski motiv. Ono što i naše i strane malešnice dijele zajedničko jesu „kazne“ kojima se pužu prijeti ukoliko ne izvadi roge van (prodat će mu kuću, ubiti će ga sjekirom i slično). Ovaj motiv je jako star te moguće i najrašireniji od svih ostalih motiva (Crnković, 1998). Djeci je ovaj motiv lako pokazati i približiti jer puža možemo pronaći gotovo bilo gdje. Pitanja o pužu često su inicirana od same djece kada puža pronađu prilikom igre. To je izvrstan poticaj za daljnje istraživanje.

1. P u ž.

Umjereno. Iz Hrvatske.



Pu-žu, mužu! ka-ži ro-ge van, da ti ku-ću
ne pro-dam, sta-roj ba-bi za du-han.

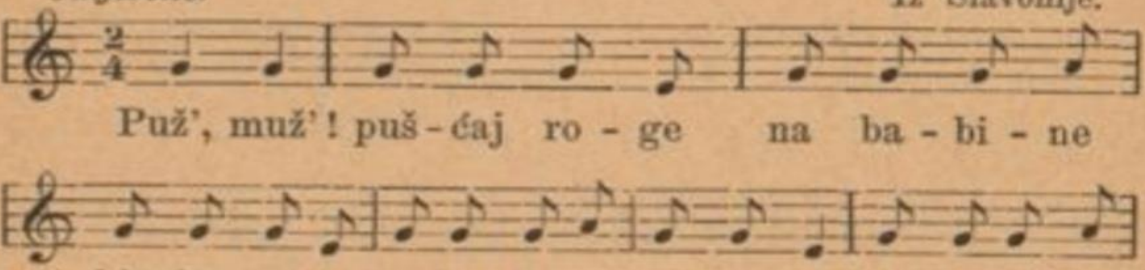
K. man.

Pužu, mužu! kaži roge van,
Da ti kuću ne prodam,
Staroj babi za duhan.

K. man.

I n a č i c a.

Umjereno. Iz Slavonije.



Puž', muž'! puš-ćaj ro-ge na ba-bi-ne
bie-le no-ge, a-ko ne ćeš pu-šća-ti, mi će-mo te
vje-ša-ti na glo-go-vo tr-nje.

K. man.

Puž', puž'! pušćaj roge
Na babine bijele noge,
Ako ne ćeš pušćati,
Mi ćemo te vješati
Na glogovo trnje.

K. man.

*

Slika 3. Notni zapis pjesme *Puž* (Kuhač, 1885:3)

Slika 1. prikazuje notni zapis spomenute malešnice. Obje pjesme su skladane u C-duru te opseg njihovih tonova odgovara rasponu tonova djece ranog i predškolskog uzrasta. Budući su napisane u dvočetvrtinskoj mjeri te jednostavnim ritmom, ove pjesme bi i za odgojitelja trebale biti lake za izvođenje. Na ovom primjeru vidljivo je korištenje dva narječja kod iste pjesmice. Tako i sam autor kaže: *Ako bi tko volio da djeca tu pjesmu pjevaju po štokavski, neka*

ih uči tako (Kuhač, 1885: 5). Tako se za ovu pjesmu navodi primjer verzije iz hrvatske (štokavsko narječje) i verzija iz Slavonije (kajkavsko narječje). I brojne druge malešnice posjeduju svoju verziju na različitim narječjima.

Osim ovih primjera, još je mnoštvo inačica malešnica o pužu:

Puž, muž, vadi roge van

da ti kuću ne prodam

starom djedu za duhan

Pusti, pužu, rogove

da hvatamo volove,

da orema dolove.

(Crnković, 1998: 126)

Kao strukturno-motivska skupina pojavljuje se i motiv miša. U tim malešnicama je miš opisan prema najčešćem opisu njegova ponašanja (brz, hitar, uvijek u žurbi). Najpoznatija je nagomilavalica *Miš mi je polje popasel* koju također pronalazimo zabilježenu i kao notni zapis. Nagomilavalice se razlikuju od ostalih malešnica zbog svoje dužine. Nije ih lako pamtiti budući su nastale namjernim i funkcionalnim gomilanjem velikog broja riječi i tvrdnji koje se slažu u nizove prema posebnim pravilima. Nagomilavalice bi mogli nazvati i ponavljalice *jer se svaki uvećani segment niza ponavlja pri svakom novom dodavanju riječi na svim dotad nanizanim djelovima* (Crnković, 1998:29).

Imalo bi smisla zvati ih i dodavalice ili povezalice jer su im dijelovi često povezani na poseban način. Kad se kome naredi da što učini, a on neće pa se šalje drugi da ga kazni i tako prisili da obavi zadatak, ali neće poslušati ni taj drugi, pa kad otprilike tek deseti ipak pristane da obavi svoj dio zadatka, pokrenu se i ostali kao kad se ruše pločice domina (Crnković: 1998: 29).

Malešnica *Miš mi je polje popasel* inačica je pjesme *Nadpievanje* u kojoj se miš opisuje kao štetočina koja uništava polje. Na slici 2. prikazan je notni zapis malešnice *Miš mi je polje popasel*. Pjesma je duga i teško se pamti ali ju je moguće izvesti kao igrokaz (podjela na uloge). Uz miša spominju se i razne druge životinje (lasica, mačka, lav, lisica, medo, vuk) što je izvrsna prilika i poticaj za projektnu aktivnost o životinjama. S njima povezujemo i staništa u kojima

životinje žive, što jedu i načine na koje se glasaju. To pruža mnoštvo prilika za nova učenja i spoznaje. Ova malešnica je napisana u G-duru u dvočetvrtinskoj mjeri te ne postoje znatne razlike u notnom zapisu od današnje inačice pjesme.

I n a č i c a.
U kajkavskom narječju. Iz Hrvatske.

Polagano.
Zapjevač.



Miš mi je po - lje po - pa - sel, po - pa - sel,



jaj si ga me - ni, kaj bum žel, jaj si ga me - ni,

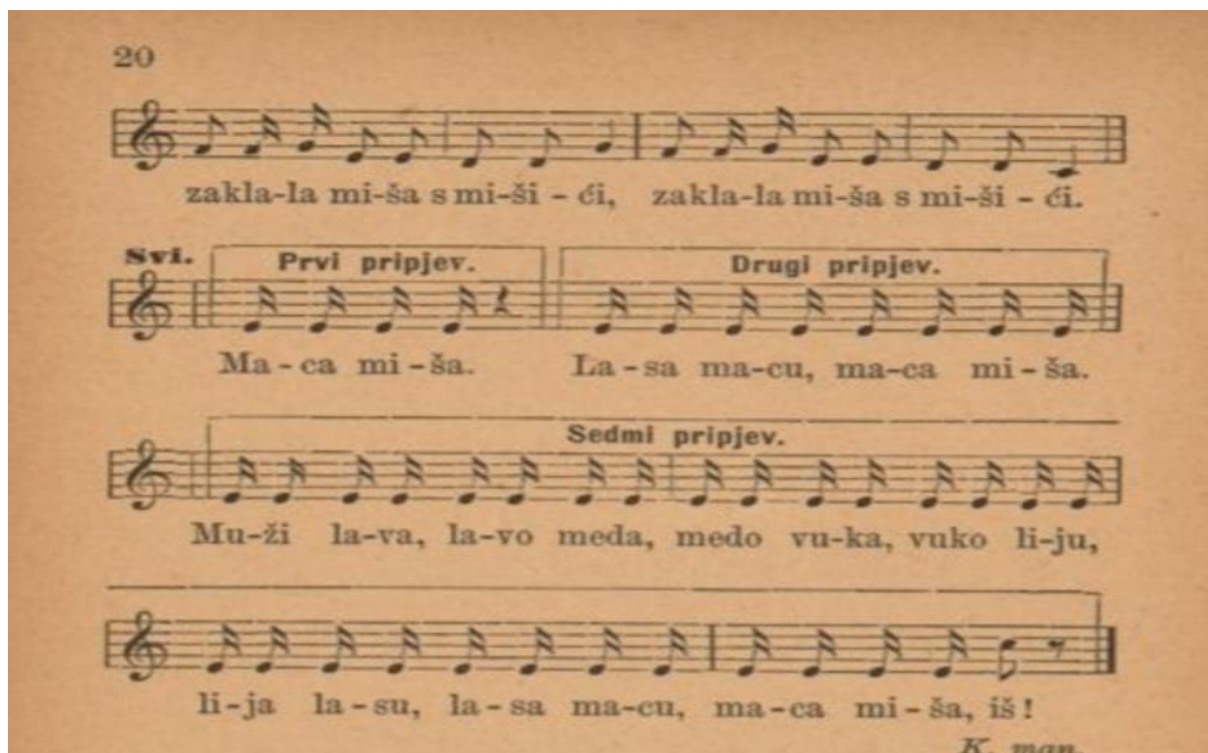
Odpjevači.



kaj bum žel? Do - šla je ma - ca s ma - či - či, s mači - či,

*

Slika 4. Notni zapis pjesme *Miš mi je polje popasel* (Kuhač, 1885:19)



Slika 5. Notni zapis pjesmice *Miš mi je polje popasel* (Kuhač, 1885:20)

Franjo Kuhač (1885) u svojoj knjizi navodi i primjer na koji način s djecom izvesti ovu malešnicu. Djeca se nalaze u krugu, stojeći ili sjedeći, te se u parovima uhvate za ruke. U sredini kruga stoji pjevač koji započinje pjesmicu te, nakon što otpjeva svoj dio, pokazuje na onaj par koji pjesmicu mora nastaviti. Ukoliko se odabrani par zbuni i ne zna nastaviti pjesmu, na čelo im se ugljenom stavi oznaka.

Ova malešnica napisana je na kajkavskom narječju. U radu s djecom u vrtiću bi bilo zanimljivo napisati inačicu na čakavskom narječju ili govoru specifičnom za određeno mjesto (ovisno gdje se nalazi predškolska ustanova). Osim izvedbe kao predstave, djeca ovu malešnicu mogu igrati i kao igru. Po uzoru na Kuhačev prijedlog, onaj tko stoji u krugu bira koji par nastavlja s pjesmom. Ukoliko se par zbuni i ne zna nastaviti pjesmu, on ispada iz igre. Nadalje je moguće razviti razne varijacije igre. Tako onaj tko nastavlja pjesmu može biti pozvan načinom na koji se određena životinja glasa.

Vidljiva je razlika u tekstu. Tako u Kuhačevoj knjizi pjesma kaže: *Došla je maca s mačići, / Zaklala miša s mišići* (Crnković, 1998: 105). Izraz „zaklala“ danas je zamijenjen sa „pojel“. Nije rijetka pojava da i djeca sama mijenjaju sudbinu glavnih likova u pjesmicama ublažavajući je mijenjanjem pojedinih riječi.

Još jedan od motiva koji je čest jest mačka. To se prepisuje činjenici kako su mačke bile najčešći ljubimci djece te je gotovo svaka seoska kuća imala jednu ili dvije mačke. U malešnicama mačka prede i spava pokraj toploga ognjišta, skita se po selu ili je ukrala nešto (Crnković, 1998). Najpoznatija hrvatska malešnica s motivom mačke jest *Pokraj peći maca prela*:

*Pokraj peći maca prela,
Do nje dobra djeca sjela,
Pak joj tako šaptat stala,
Predi pređu, maco mala!*

*Mi ćemo si platno tkati,
Platno našoj mami dati,
Mama će nam dobra biti,
Novo ruho nam sašiti.
I kad tetka dođe kući,
Halje ćemo si obući,
Ona će se veseliti,
Sve nas redom zagrliti.
(Crnković: 1998:93).*

61. Djeca i maca.

Veselo. Napjev iz Bosne.

Po-kraj pe-ći ma-ca pre-la, do nje do-bra
 dje-ca sje-la, pak joj ta-ko šap-tat sta-la:
 „Pre-di pre-dju ma-co ma-la.

K. Juž. III. br. 1115.

Slika 6. Notni zapis pjesme *Djeca i maca* (Kuhač, 1885:74)

Ovo je također jedna od hrvatskih malešnica koje su uglazbljene. Pjesma je napisana u D-duru i mirnog je karaktera. Melodija je jako jednostavna i lako pamtljiva te se ponavlja kroz sve strofe pjesme. Tako je uz pjesmu moguće izvoditi lagane i nježne pokrete, odnosno, imitirati sadržaj teksta.

5.1. Malešnice i igre prstima

Utjecaj motorike na razvoj govora, posebno utjecaj koji fina motorika šake ima na govor, od nesumnjivog je značenja za pedagošku praksu (Velički-Katarinčić, 2014: 26). Autorice Velički i Katarinčić (2014) spominju pedagoga Fridricha Frobela te prema njegovom uzoru svrstavaju pedagoške zahtjeve i aspekte vezane uz malešnice i igre prstima prema emocionalnom, motoričkom, senzoričkom, kognitivnom, neuropsihološkom i jezičnom aspektu. Tako prije svega, uzimajući u obzir emocionalni aspekt, kroz igre prstima djeca trebaju osjećati radost te pokrete u igri oponašati s oduševljenjem. Takve igre zahtijevaju od djeteta određene oblike pokreta i forme (kod nekih pjesmica izvode se međusobno suprotni pokreti, dok su kod nekih prisutne vezani motorički uzorci). Poticanje fine motorike je usko povezano s postignućima u predčitalačkim i prepisničkim vještinama. Igre prstima povezuju različite osjetilne sustave te na taj način omogućuju kontrolu i promatranje pokreta. Uz razvoj kinestetike (osjećaj za motoriku ruku), razvija se vizualna percepcija te koordinacija oko-ruka. Kognitivni aspekt od posebnog je značaja te je naglašena uloga igara prstima kao sredstvo uočavanja i zornog prikazivanja radnje, uzroka i posljedica. Gledajući iz neuropsihološkog aspekta *igre prstima tematiziraju jednu do središnjih tema neuropsihologije – koordinaciju lijeve i desne polovice tijela* (Velički i Katarinčić, 2014: 27), a konkretno u ovakvim igrama, koordinaciju lijeve i desne ruke. Paralelan položaj ruku, poticanje pokreta dominantne i nedominantne ruke, prelaženje središnje linije tijela – sve to potiče lateralizaciju te bolju koordinaciju desne i lijeve moždane polutke. Potrebno je posebno naglasiti jezični aspekt ovakve vrste igara, odnosno, učinak igara prstima i malešnica na poticanje govora kod djece. Malešnice kroz stihove *zahtijevaju promišljeno i ciljano korištenje govornih oblika* (Velički i Katarinčić, 2014:28).

Djeca tako koriste različite modulacije glasa (glasno-tiho), pamte redosljed (serijalitet, važan radi kasnijeg uočavanja redosljeda glasova u riječima, odnosno glasovne analize i sinteze), bogate rječnik (imenovanje prstiju ili pokreta, kao i drugih riječi koje su upotrijebljene u personificiranom obliku) (Velički i Katarinčić, 2014: 28).

Jezični aspekt nije prisutan samo u tekstu već veliku ulogu ima i sam odgojitelj jer on predstavlja govorni uzor (Velički i Katarinčić, 2014). Igre prstima izrazito su taktilne i potiču na dodirivanje dlana i svih dječjih prstiju.

Vrhunac ugone postiže se dodirivanjem malog prstića, mezimca, koji se i „ugrožava“ jačim trzanjem ili potezanjem. Dijete se nesvjesno poistovjećuje s malim prstićem kojemu se pridaje osobita pozornost: on se trlja gotovo do boli, strahuje da mu drugi

prsti sve ne pojedu, a katkad je i tužibaba koji će, za svoju korist, tužiti roditeljima što su ostali, veći i stariji, napravili (Crnković, 1998: 36).

Najpoznatija prava malešnica uz koju ide popratna igra prstima jest ona koju je napisao Ljudevit Varjačić a zove se *Prsti*:

Stari palac kruha prosi

Kažiprst ga kući nosi

Srednjak šuti pa se ljuti

Što prstenjak sve izjeda

A malome ništa ne da

(Velički i Katarinčić, 2014:52).

Stari palac kruha prosi,

kažiprst ga kući nosi,

srednjak šuti pa se ljuti

što prstenjak sve pojed,

a mezimac gladan gleda

(Crnković, 1998:123).

U ovoj pjesmi, svaki prst dopada jedan stih. Najčešća izvedba ove malešnice jest da prateći stihove, stišćemo i uvrćemo jedan po jedan djetetov prst počevši od palca (Velički i Katarinčić, 2014). Na isti način može se izvesti i sljedeća malešnica:

Prvi bi ji,

Drugi bi pi,

Treći nima ča

Četrti je mami

Kolača ukra,

A ta mići,

Sve pocapa

(Crnković, 1998:123).

U nastavku je napisana malešnica Grigora Viteza o prstima u kojoj je vidljiva naglašena važnost maloga prsta i zašto se djeca s njime poistovjećuju. U zagradama je napisano na koji način se može ista s djecom obraditi. Pjesmica bi se izvodila paralelno s djecom tako da oni oponašaju pokrete:

Malog stasa, ali jak,

To je palac debeljak;

(desnom rukom pokazujemo palac na lijevoj ruci te palac lijeve ruke savijamo i ispravljamo prateći stihove)

A kažiprst kaže put

I prijeti kad je ljut;

(desnom rukom pokazujemo kažiprst na lijevoj ruci prateći stihove, kažiprstom pokazujemo lijevo ili desno od djeteta, a zatim kažiprst u mjestu pomičemo lijevo-desno)

A srednjak je u srijedi,

Za dvojicu taj vrijedi;

(desnom rukom pokazujemo srednjak na lijevoj ruci, uhvatimo ga i stisnemo za vrh)

Prstenjak je poštenjak:

Premda nosi zlatan pas.

On je ipak sav uz nas; (desnom rukom pokazujemo prstenjak na lijevoj ruci te prateći stihove, pravimo se kao da stavljamo prsten na njega)

Peti je mali, (desnom rukom pokazujemo na mali prst lijeve ruke)

On se svima hvali: (uzimamo desnom rukom vrh malog prsta lijeve ruke i lagano ga stisnemo)

I drva sam nosio, (savijamo male prst lijeve ruke)

I travicu kosio, (savijamo mali prst desne ruke)

Po svijetu putovao, (savijamo istovremeno oba mala prsta)

S ljudima se rukovao. (rukujemo male prste lijeve i desne ruke, isprepletimo ih)

I knjige sam listao, (imitiramo okretanje stranice knjige malim prstom)

Svud sam, brate, pristao, („šetamo“ malim prstima po stolu)

Samo nitko me ne hvali (ostali su prsti spušteni a jedino mali prsti uspravni te okrećemo polagano dlanove)

Zato što sam mali. (desnom rukom uzimamo vrh malog prsta lijeve ruke i stišćemo ga)

(Crnković, 1998: 125)

Malešnice i igre prstima svakako imaju svoje mjesto u odgojno-obrazovnoj praksi te se njihova vrijednost i značenje nikako ne mogu poreći.

6. ZAKLJUČAK

Hrvatske malešnice su pjesme koje žive u narodu od pamtivijeka i one su *zajedno s narodnom pričom bile dječja književnost i onda kad nije bilo nikakve pisane dječje književnosti* (Crnković-Težak, 2002: 153). One su sudjelovale u stvaranju umjetničke dječje poezije u njezinim počecima a i dalje. (Crnković-Težak, 2002). Njihov jednostavni izraz i stih te osebujni ritam omogućuju uspješnu komunikaciju s djetetom. Ono što malešnice najviše čini djeci privlačnima jest to što upućuju na igru. Malešnice uvijek imaju nekakvu funkciju. Ritmom, slikom, zvukom i rimom pripomažu, služe i sudjeluju u uspavlivanju, ljuljanju ili njihanju djeteta na koljenu. Približavaju djetetu svijet koji ga okružuje, razvijaju maštu, prenose mu znanje i uklanjaju strahove. Pomažu djetetu u prepoznavanju životinja prema glasovima, u različitim igrama, u buđenju, stvaranju i održavanju plesnog ritma. Na taj način one su povezane s dodiranjem, pokretom, ritmom i kroz riječi stvaraju sliku i zvuk (Crnković, 1998).

Djeca predškolske dobi još od ranih godina pozitivno i s radošću reaguju na glazbu. Vrijednost glazbe je neosporna budući dokazano utječe na cjelovit razvoj djeteta. Provođenjem raznih glazbenih aktivnosti upoznajemo djecu s glazbom i pružamo im sve njene blagodati. Slušanjem i pjevanjem razvija se djetetova kreativna mašta, glazbeni sluh i glas, osjećaj za ritam, glazbeno pamćenje, bogati rječnik i govor. Glazba potiče dječju želju za pokretom, pa tako pokret postaje skladniji i usklađeniji. Zadaća odgojitelja je kreativnim metodičkim postupkom djeci zadržati pažnju kako bi ona u glazbi što duže uživala. Nikako ne smijemo zaboraviti kako sadržaj i tema glazbene aktivnosti moraju biti djeci bliski i zanimljivi te da su i oni aktivni sudionici čitavog procesa. Najbitnije do svega je naglasiti kako djeca vole glazbu i u njoj uživaju.

Hrvatske malešnice su brojne te je veliki dio njih i uglazbljen što je dovelo do simbioze hrvatske dječje poezije i glazbe. Uglazbljene hrvatske malešnice su savršeno sredstvo za razvijanje osjećaja za bogatu kulturnu i tradicijsku baštinu. Hrvatske malešnice otpjevane su u vrtićima bezbroj puta, no, vjerojatno ne znajući kako su one djelo hrvatske dječje poezije. Upravo na tome treba raditi kako bi hrvatske malešnice ostale zauvijek među nama. Zbog igrivosti koja je jedna od njenih važnih značajki, malešnice u radu s djecom mogu postati poticaj za mnoga kreativna daljnja ostvarenja.

LITERATURA

1. Crnković, M. (1998). *Hrvatske malešnice – Dječje pjesme pučkoga izvorišta ili podrijetla*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Crnković, M. i Težak, D. (2002). *Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine*. Zagreb: Tiskara Znanje d.d.
3. Dobrota, S. (2012). *Uvod u suvremenu glazbenu pedagogiju*. Split: Filozofski fakultet u Splitu, Odsjek za učiteljski studij.
4. Gospodnetić, H. (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima I. dio*. Zagreb: Mali profesori d.o.o.
5. Goran, Lj. i Marić, Lj. (2013). *Zapjevajmo radosno. Metodički priručnik za odgojitelje, studente i roditelje*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga.
6. Kuhač, F. (1885). *Pjevanka: sto dječjih popievaka za jedno grlo s napjevi, tekstem i metodičkim uvodom : za pučke škole i zabavišta / uredio Fr. Š. Kuhač*. <https://digitalnezbirke.kgz.hr/?pr=iiif.v.a&id=18313> Preuzeto 19.8.2021.
7. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. (2014). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Narodne novine 5/2015. <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Predskolski/Nacionalni%20kurikulum%20za%20rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje%20NN%2005-2015.pdf> Preuzeto 19.8.2021.
8. Nehajev, M. (1944). *Vuci*. Zagreb: izd. Hrvatskog izdavačkog bibliografskog zavoda, Zagreb : Frankopan
9. Repar, K. (2017). *Uglazbljene dječje pjesme i njihova odgojna uloga od starih hrvatskih pjevanki do danas*. file:///C:/Users/ana_j/Downloads/2018_02_14_Libri_i_Liberi_12_STUDIJE_5_WEB.pdf Preuzeto 19.8.2021.
10. Skok, J. (1990). *Sunčeva livada*. Zageb: Naša Djeca
11. Velički, V. i Katarinčić, I. (2014). *Stihovi u pokretu – malešnice i igre prstima kao poticaj za govor*. Zagreb: Alfa
12. Velički, V., Vignjević, J. (2011). *Uloga malešnica u razvoju govora djece predškolske dobi*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i ECNSI <https://www.bib.irb.hr/620902> Preuzeto 10.9.2021.

13. Vidović Schreiber, T. T., Kovačević, V., Malada, D. (2020). *Baby Shark as a Social and Artistic Phenomenon*. Universal Journal of Educational Research <https://www.hrpub.org/download/20200930/UJER12-19516612.pdf> Preuzeto 8.9.2021.

SAŽETAK

Hrvatske malešnice ili dječje pjesme pučkog podrijetla su prvi tekstovi s kojima se dijete susreće. Malešnice su nastale uvažavajući djetetove potrebe i njegov osjećajni svijet. One upućuju na igru i prate svaki trenutak djetetova života. Malešnice imaju veliku ulogu u stvaranju djetetove mašte i upoznavanju djeteta sa svijetom koji ga okružuje. One djetetu prenose znanje i uklanjaju strahove. Imale su veliku ulogu u stvaranju hrvatske dječje umjetničke poezije. Iako u Hrvatskoj nisu zastupljene u mjeri kojoj bi trebale biti, one su utkane u odgojno-obrazovnu praksu i živote odraslih, a samim time i živote djece koji su često i u ulozi recipijenata i izvođača istih. Velik broj malešnica je uglazbljen i svakodnevno se pjeva u vrtićima. Tako je djecu s malešnicama moguće upoznati kroz različite glazbene aktivnosti. Glazbene aktivnosti u dječjem vrtiću omogućuju djetetov cjelovit razvoj. Uloga odgojitelja je da putem raznih kreativnih metodičkih (interdisciplinarnih) pristupa djeci približe glazbu, ali i književnost i postignu da djeca uživaju u glazbi što duže. Ne postoji bolji način za upoznavanje djece s glazbom i njihovom kulturom od uglazbljene hrvatske malešnice. Tako djeca istovremeno upoznaju kulturu i tradiciju hrvatske ali i blagodati glazbe.

Ključne riječi: djeca predškolske dobi, malešnice, dječje pučke pjesme, glazbene aktivnosti, metodički pristup.

SUMMARY

Croatian Malešnice or children songs of folk origin are the first lines that children get in touch with. Malešnice were created considering children needs and their sensible inside. They refer to play and follow every moment of childhood. They have a great role in creating imagination and introducing children to the world around them. They transmit knowledge and help children to overcome their fears. Malešnice had a big role in creating Croatian child artistic poetry. Although they are not as common as they should be, malešnice are present in educational work, in elders lives and, therefore, in children lives. A great deal of them is set to music and is daily used in kindergardens. Children can be introduced to malešnice through various musical activities. Musical activities in kindergarden enable a holistic development of children. The role of a preschool teachers is to bring music and literature closer to children through various creative methodological procedures and to ensure that children enjoy music for as long as possible. There is no better way to introduce children to music and their culture than Croatian malešnica set to music. Children simultaneously get to know the culture and tradition of Croatia and get the benefits of music.

Key words: preschool children, nursery rhymes, children folk songs, musical activities, methodological procedures.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Ana Jaman, kao prvostupnik/prvostupnica za stjecanje zvanja magistra/magistrice ranog i predškolskoh odgoja i obrazovanja, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mojeg vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije korišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 13. rujna 2021.

Potpis 

Izjava o pohrani završnog/diplomskog rada (podcrtajte odgovarajuće) u Digitalni repozitorij
Filozofskog fakulteta u Splitu

Student/ica: ANA JAMAN

Naslov rada: Hrvatske uglazbene malešnice u radu s djecom
predškolske dobi

Znanstveno područje: DRUŠTVENE ZNANOSTI

Znanstveno polje: PEDAGOGIJA

Vrsta rada: DIPLOMSKI RAD

Mentor/ica rada:

v. pred. dr. sc. Tea-Tereza Vidović Schreiber

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Komentor/ica rada:

Daniela Petrušić, asistent

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Članovi povjerenstva:

v. pred. dr. sc. Tea-Tereza Vidović Schreiber, doc. dr. sc. Ivana Odrta,
Daniela Petrušić, asistent

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog završnog/diplomskog rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NNbr.123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 13/17) bude:

- a) rad u otvorenom pristupu
- b) rad dostupan studentima i djelatnicima FFST
- c) široj javnosti ali nakon proteka 6/12/24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci), (zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnog) ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: 13. rujna 2021

Potpis studenta/ice: Ajan